

Dage på DOX #10:

Aktivismisme vs Æstetisme

Publiceret 01/05/2021 i [Kultur/Filmaf](#) **Frederik Bojer Bové**

Print

FILM // FESTIVAL: Skal dokumentarfilm redde verden, eller skal de bare være gode film? Aktivismisme eller æstetik? Frederik Bojer Bové har kigget på tre politiske film fra årets program og finder da gode ting ved et par af dem. Aktivitet kan også være æstetisk.

Jeg hører nogle gange lidt murren over, at CPH:DOX er blevet mere aktivistisk. Der er blevet færre æstetiske overraskelser og flere politiske film, som man kan lave en god debat omkring.

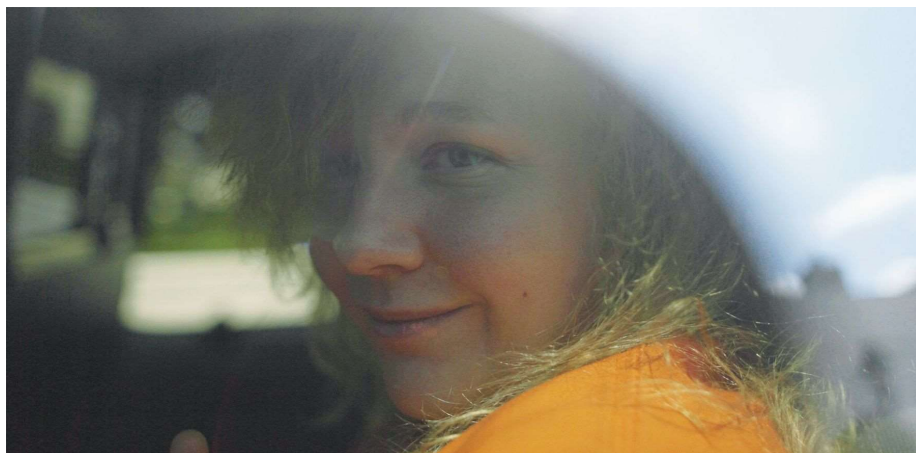
Jeg siger med det samme, at jeg har et andet take på den udvikling.

Da CPH:DOX for et par år siden skiftede til at ligge om foråret, var det med ønsket om at spille en større rolle i den internationale festivalkalender. Det betød, man havde brug for flere verdens- og europæiske premierer. Hvilket er et problem for hybrid-filmene, for de spiller som regel på andre festivaler i Locarno eller i Venedig eller i Forum-sektionen i Berlin.

Det har betydet mindre af den slags og mere, som enten kommer fra Sundance, eller som decideret bruger CPH:DOX til en verdenspremiere. Og der er bare en del af de film, som er, hvad man kan kalde aktivistiske.

Er det et problem? Kan aktivistiske film ikke også være æstetiske? Jeg har set på tre eksempler fra hovedkonkurrencen på film med ret så vægtige og også ret

venstreorienterede emner. Og jo, den ene er noget hø. Men de to andre er fint filmiske og hører bestemt til på en festival som CPH:DOX.

The United States vs Reality Winner (Sonia Kennebeck)

Man siger jo, at forandring kommer nedefra, så lad os starte med en vaskeægte bundskraber. *The United States vs Reality Winner* er en umanerligt dårlig film. Manipulerende, kalkuleret, frelst, men samtidig også selv på sine egne præmisser mærkværdigt meningsløs. Jeg kan sagtens forstå, det er en “stor” film, men hold op, hvor er den dårlig.

Filmen skildrer whistlebloweren Reality Winner, der i 2017 lækkede et dokument om russisk indblanding i præsidentvalget til The Intercept. Bl.a. på grund af inkompetence fra The Intercepts side blev hun afsløret med det samme og sidder fortsat fængslet. Filmen er især fortalt fra de pårørendes side, og vi følger deres frustration, mens Reality Winner under retssagen bliver portrætteret som en mulig terrorist. Plus vi ser Edward Snowden sige de ting om whistleblowere, som de fleste nok efterhånden har hørt ham sige.

Problemet med *The United States vs Reality Winner* er især, at den på forhånd fastlægger, at Reality Winner var god og modig og beundringsværdig, og derefter diskuterer den nærmest kun fakta i relation til den indledende præmis. Så f.eks. er det ifølge filmen vanvittigt, at anklagerne virkede glade og tilfredse, efter at de havde sendt Reality i fængsel. For selv om det var deres job at sende hende i fængsel, så burde de da være kedede af det, ikke?

Filmen prædiker virkelig for de frelste. Man skal hele tiden have i baghovedet, at Reality Winner er god, og at det er synd for hende, for ellers begynder det, der siges, simpelthen at falde fra hinanden.

På et tidspunkt bliver det diskuteret, at dommerne overhovedet ikke ser på alle de formildende omstændigheder, der er ved de her modige og fantastiske whistleblowere. En mand siger: 'If you did it, you're guilty, and you're going to prison. And that is wrong!' Og nej, her kan jeg faktisk ikke helt følge med længere. Hvis du har gjort det, du bliver beskyldt for, så er du vel skyldig...

The United States vs Reality Winner er et usædvanligt dårligt eksempel på sin genre, og jeg leder mest af alt efter en undskyldning for at den er blevet vist.

Det er bare en mærkelig film at levere på DOX 21. For jo, dommen mod Reality Winner var umanerlig hård. Og ja, der er problemer med USA's forhold til whistleblowere. Det generelle problem er, at det er al hæder og ære værd at lave en film om, men hvis man ventede lidt, kunne man sikkert få nogle perspektiver med om, hvordan Joe Biden ser på sagen.

United States vs Reality Winner er tværtom vredet så meget i retning af, at det er synd for Reality Winner, og at Reality Winner ikke længere skal sidde i fængsel, at det virker, som om filmen først og fremmest vil aktivere os til at gøre noget, så Reality Winner ikke længere skal sidde i fængsel.

Men hvis alt går som planlagt, så vil Reality Winner have udstået sin straf 23. november 2021. Derefter sidder hun ikke i fængsel længere. Og hvad kan filmen så bruges til?

Amerikansk politik fylder rigtig meget i verden. Amerikansk politisk dokumentarfilm derfor ligeså. Og der er som regel også amerikanske politiske dokumentarer på CPH:DOX. Det er ofte de film, som får mest opmærksomhed, når festivalen er færdig. Det er sikkert også de film, der lokker flest udenlandske journalister til landet. Det er måske derfor, den er med?

Det er ren spekulation. Jeg ved bare, at *The United States vs Reality Winner* er et usædvanligt dårligt eksempel på sin genre, og jeg leder mest af alt efter en undskyldning for, at den blev vist.

Children of the Enemy (Gorki Glaser-Müller)

Children of the Enemy er en rigtig aktivisme-film, snarere end en aktivist-film. Den skildrer ikke mere eller mindre professionelle politisk aktive (som man kan sige, [70/30](#) gør det), men fortæller historien om en enkelt mand, der pludselig bliver nødt til at gøre noget aktivt for at gøre en forskel i verden.

Filmen starter som en ret simpel historie, men dens portræt af selve det at være politisk *aktiv* bliver efterhånden ret komplekst, hvilket løfter *Children of the Enemy* over gennemsnittet.

Filmens emne er højaktuelt: Patricio Galvey besluttede sig for at rejse ud for at hjælpe sine syv børnebørn hjem fra Al-Hol. Hans datter rejste med sin kæreste ned for at være med i kalifatet. Begge forældre døde under kampene, så deres børn har siddet forældreløse i lejren. Der er egentlig ikke de helt store politiske dilemmaer. Der er bare syv børn, hvis søde og ret rockstar-agtige bedstefar gerne vil have dem hjem igen.

Galveys rejse bliver filmet med håndholdte og digitale kameraer uden så meget ekstra. Vi får at vide, hvor lang tid han sidder fast på forskellige hotelværelser, mens han venter på, at bureaukratiet får taget sig sammen. Han må presse på, han snakker med pressen, han ringer. Han er *aktiv* og får lagt pres på.

Pludselig bliver det at være *aktivist* langt mindre nemt og rent. Og filmen om det dermed langt bedre.

Der er godt med strygere, der er mange, der græder, og det er meget sødt og simpelt. Men: Så møder vi de syv børn. Og *holy fuck*, hvor er de også *aktive*. Der går nærmest *101 dalmatinere* i anden del af filmen, når syv børn render rundt over det hele, råber og skriger og hører koran-vers på mobiltelefonen. Her er Galvey nødt til at være aktiv på en hel anden måde, som han indrømmer, han nok forsømte, dengang han selv havde småbørn.

Der begynder også at komme lidt sværere dilemmaer, som Galvey er nødt til at tage aktiv stilling til. Skal han sige, han selv kan tage sig af de syv børn, eller skal staten involveres? Hvad med de dele af familie og svigerfamilie, der stadig vedkender sig mere eller mindre fundamentalistisk Islam?

Dengang Galvey bare snakkede med journalister og bureaukrater, var nærmest den nemmeste del, Nu er han nødt til at sige hårde ting til folk, han egentlig holder af. Pludselig bliver det at være *aktivist* langt mindre nemt og rent. Og filmen om det dermed langt bedre.

Det er stadigvæk en ret simpel fluen-på-væggen dokumentar – bortset fra at dokumentaristerne flere gange er nødt til at intervenere for at trøste – men dens fortælling bliver heldigvis kompleks på en måde, der også får filmens stil til at skifte over til noget langt mere mørkt og kaotisk.

Det er en god måde at lave politisk film på; med fokus på *aktivitet* snarere end *aktivisme*. 'Kinema' betyder oprindeligt 'bevægelse', så aktiviteter er fundamentalt filmiske.

White Cube (Renzo Martens)

Jeg var virkelig skeptisk omkring *White Cube*. Instruktør og kunstner Renzo Martens forklarer selv, at han er rigtig interesseret i forholdene mellem kapitalisme, kolonialisme og kunst. Hans pointe er, at *al* kunst er politisk, så man må jo modgå det på en måde. Det forsøger han så at gøre på en plantage i Congo.

Film og kunst, der snakker mere om kapitalisme og kolonialisme, end bare laver et kunstværk om det, kan hurtigt blive *rigtig* kedelige. Og *White Cube* er måske lidt kedelig. Men det bliver en vidunderlig kedsomhed, når den falder til ro og bare begynder at handle om, at folk i Congo laver kunst. Og er seje. Og laver mere kunst. Så bliver dens lavmælted nærmest æstetisk på sin egen vis.

Aktivistiske film kan sagtens være æstetiske. Så længe aktivisme er filmens indhold frem for dens form, så er aktivistiske projekter egentlig ofte et ganske filmisk indhold.

Renzo Martens lavede en film i 2008, der hed *Enjoy Poverty*, der dybt ironisk handlede om, at congoleserne skulle monetarisere deres fattigdom. Som han på et tidspunkt indrømmer, så lykkedes det ham selv at tjene en masse penge på den film om andres fattigdom, men det fik Congo jo ikke så meget ud af.

Han fik en udstilling på Tate Modern, der var sponsoreret af chokolade-firmaet Unilever. Det fik ham til at tænke på, om han kunne lave et kunstprojekt i Congo på de gamle chokolade-plantager og lave... Et eller andet.

Til at starte med er filmen virkelig søgende. Martens trasker rundt, siger kloge ting, forsøger at lave forskellige projekter. Det bliver ikke rigtig til så meget. Nogle af de ting, der bliver sagt, virker også bemærkelsesværdigt dumme. En person siger f.eks. via videolink, at han mener kunst og kultur kommer før veje, infrastruktur og uddannelse. En af de congolesiske plantagearbejdere siger senere lakonisk: *Men hvor vil du sidde og male, hvis du ikke ejer jord, du må sætte en stol på?*

På et tidspunkt lykkes det dog at lave en art kunstnerisk kooperativ, hvor tidligere plantagearbejdere laver skulpturer, som så bliver omdannet til chokolade, der bliver solgt på en udstilling i London. Det bliver en stor succes, og der bliver solgt for et par tusinde dollars. Hvilket kan blive til endnu en udstilling. Og et museum i Congo. Og etablering af alle mulige projekter på den nedlagte plantage.

Herefter overtager congoleserne, og især den unge kunstner Matthieu Kasiama, nærmest filmen. Kasiamas rejse til New York spejler Martens rejse til Congo. Der begynder at blive en art ligeværd i filmens kollaborative projekt. Hvorvidt det aspekt holder i længden, ligger lidt uden for filmens horisont.

En af de congolesiske plantagearbejdere siger
lakonisk: *Hvor vil du sidde og male, hvis du ikke ejer jord
du må sætte en stol på?*

Projektet er kunstnerisk. Og der bliver skabt nogle virkelig flotte skulpturer. Filmen selv er fluen på væggen, søgende i sin æstetiske form, og til tider er det nærmest morsomt, hvor u-æstetisk filmens form er i forhold til sit indhold. Det gør det i og for sig rigtig rart. Det føles, som om Martens holder fingrene væk. Og lader alle andre gøre *White Cube* til en god film.

Aktivistiske film kan sagtens være æstetiske. Så længe aktivisme er filmens indhold frem for dens form, så er aktivistiske projekter egentlig ofte et ganske filmisk indhold. Problemet opstår, når filmen i sig selv synes at være en del af et aktivistisk projekt. Så bliver det mere propaganda end kunst. Men kun én af de tre politiske film falder i den fælde.

Alle film kan streames online hos [CPH:DOX](#) indtil 5. maj

United States vs Reality Winner
94 minutter

Children of the Enemy
95 minutter

White Cube
79 minutter

Fotocredit: CPH:DOX

- FREDERIK BOJER BOVÉ
- SENESTE ARTIKLER

Frederik Bojer Bové (født 1.12 1986) er cand.mag. i Moderne Kultur og Kulturformidling og BA i Historie. Han blogger om film på kronoper.dk, er dansk redaktør på tidsskriftet Cinema Scandinavia og har været programlægger på Copenhagen Architecture Festival.